

Основанъ 1916 год.

София, св. св. Кирилъ и Методий 24 май 1927 год.

Цена 5 лева.

Брой 35.

ВЕСТНИКЪ НА ВЕСТНИЦИТЪ

ИЗДАНИЕ

на Дружеството

на столичнитъ

журналисти

В. Пундев.

Алекс. Божинов.

За наименованията въ периодичния ни печат

Досегашният живот на периодичния ни печат е далъ вече неговата терминология, която днешното поколение има като нещо добре известно и установено. Тук-там се срѣщат още колебания и нововъведения (хроника — дневни вести; ежедневник — всѣкидневник, седмичник и др.); но езикътъ улегва въ употребянитъ думи и изрази. Неотдавнашното пѣстро разнообразие въ наименованията изъ периодичнитъ издания, което помнятъ по-възрастнитъ, става любопитна страница отъ историята, защото не всѣки знае, какъвъ е произходътъ на десетината думи, съ които постоянно си служимъ при периодично печатани издания.

Да почнемъ отъ най-общитъ имена. — „Периодиченъ (периодически) печатъ иде отъ руския терминъ „периодическая печать“, преводъ на общоупотѣбимия въ Западна Европа терминъ „периодическа преса“ или кжсо „преса“, което по-тѣсно значи обикновено вестници. Пръвъ пѣтъ терминътъ „периодически“ срѣщаме въ заглавието на първото ни периодично издание — „Любословие или периодическо списание разнихъ вѣдѣний“, 1842.

Тукъ, както и много по-късно (напримѣръ въ „Периодическо списание на българското книжовно дружество“, 1870 гт.) думата „списание“ означава собствено не видъ периодично издание, а изобщо писаніе — съ и писаніе, събрани наедно писания (написани нѣща; — както и значението на излизашата отъ употребѣ думѣ „писателъ“ — писателъ). Едва по-късно „списание“ получава днешното си значение — периодично, мѣсечно или седмично издание.

Братъ на списанието вестникъ е кръстенъ съ руско име, което срѣщаме по рѣдко наредъ съ термина отъ италиански произходъ съ неизяснена етимология „газета“ (gazetta), доскоро употребѣяно и у насъ както и „журналь“, въмсто списание. особено отъ руски възпитаници.

Трѣбва да се отбележи при това, че и двѣтѣ думи — списание и вестникъ — сж етимологично свързани съ български корени. За „списание“ вече споменахъ, а произходътъ на „вестникъ“ е аналогиченъ съ произхода на нѣмското име Zeitung. Отъ „вестъ“ иде по-нататъкъ съобщителъ на вѣстѣта — „вестникъ“ (първиятъ вестникъ у насъ е собствено „известникъ“ — „Българскиятъ орелъ. Известникъ гражданскій, търговскій и книжовенъ“ на Ив. Богоровъ Лайпцигъ 1846); отъ Zeitung, което първоначално значи вѣстъ, новина иде известителъ на новината пакъ съ сжщото име — Zeitung. — Отъ български коренъ не е могла да добие гражданственостъ нѣкоя дума, за да замѣсти общоевропейската „периодиченъ“, макаръ че първитъ ни редактори на вестници и списания сж опитвали да направятъ тая замѣна напримѣръ съ изрѣза „повремено списание“ (— периодично издание), а оттукъ да се разграничатъ: „по зселѣтно“ (годишно) „повсемесечно“ и „повседневно“ списание — последното въ значение на вестникъ (вж. „Любословие“, 1842. „Бълг. книжици“, 1859). Може да се отбѣлжи и несполуката на Добровски (въ „Мирозрѣние“ 1850) да замѣни „периодиченъ печатъ“, сирѣчь общественъ печатъ, Oeffentliche Presse, съ „явниписъ“, както и опитътъ думата „публицисти“ да се замѣни съ „общеписци“ (— въ „Цариградски вестникъ“ г. I, бр. 41 отъ 30.VI.1851). Отъ тѣзи опити се вижда, че и думата „вестникъ“, както и само-

то това периодично издание у насъ, е по-късна; следъ „повседневно списание“ срѣщаме за понятието вестникъ и обозначение „листъ“, преводъ отъ нѣмското Blatt, сжщо „дневникъ“ (отъ Journal, Tagblatt) и „новина“ („Мирозрѣние“, 1850), преводъ точенъ на Zeitung. Въ всѣки случай „Цариградски Вестникъ“ (на Богоровъ, отъ 1848 гт.) установява руския терминъ и за наше наименование на периодични издания, които излизатъ въ по-големъ форматъ и въ срокъ обикновено по-късъ отъ една седмица между броеветъ, съ наременно съдържание, предимно изъ областта на обществения животъ.

Първоначалнитъ колебания въ терминологията се усиливатъ отъ това, че тя не иде подъ влиянието на единъ чуждитъ примѣръ, а на различни езици, докато се стигне преобладаващото влияние на рускитъ имена. При това първитъ редактори у насъ не сж заемали направо чуждитъ термини, а почти винаги сж се мъчили да ги преведатъ. Оттукъ се явяватъ нѣкои названия, които сега ни се виждатъ твърде курioзни. Въмсто „томъ“ (отъ гр. Τόμος). Добровски въ „Мирозрѣние“ отъ 1850 пише „секъ“ — точенъ преводъ на грѣцката дума, която усвоява неговиятъ предходникъ Фотиновъ („Любословие“, 1844 съ българско окончание (томъ), а въмсто „книжка“ или „брой“ — сжщиятъ Добровски пише „слисткъ“. Имената на частитъ и участницитъ въ периодичнитъ издания сжщо сж били отначало преводжани упорито. Нѣкой отъ тия преводи сж стигнали до днешно време, други сж безвъзвратно загубени. Репортеръ и директорътъ въ нашия вестникъ сж нови участници и затова сж дошли съ чуждитъ си имена безъ прѣчка, но отначало не е било така. Въ лоното на българския периодиченъ печатъ се е извършвало грижливо кръщение. Ако сега безъ всѣко колебание употребяме руския терминъ „статия“, по-рано редакторитъ сж предпочитали думата „членъ“, превеждайки френския терминъ article („Уводна статия“ е сжщо руски изразъ преводъ отъ нѣмскиятъ Leitartikel). Днесъ никому не звучи чуждо да каже или чуе: „въ колонитъ на вестникъ“. . . . но едно време сж предпочитали въмсто френския терминъ — стълбецъ и дори преградка (— Богоровъ; Французскій Мониторъ обнародва въ главната си преградка едно изложение) — „Цар. вестникъ“ г. II, бр. 62 отъ 27. VIII. 1849).

Самитъ автори на вестницитъ и списания сж отбѣгвали да си прикачатъ общоупотѣбимото име „редакторъ“, а сж се наричали различно, споредъ това, какъ сж го превеждали въ зависимостъ отъ работитъ, които сж вършили въ тѣзи издания. Защото всѣжностъ не сж ги ръководили, а просто сж ги писали почти изцѣло. Затова Фотиновъ се нарича „преводителъ и издатель“, Добровски — „сочинителъ“ и едва по-късно Т. С. Бурмовъ вижда за себе си възможностъ да преведе „редакторъ“ съ „управителъ“ („Бълг. книжици“, год. III, 1860), а „Читалище“ (1870) прави голѣмата стѣпка къмъ насъ като отбѣлязва въ названието си: „главенъ редакторъ М. Д. Балабановъ“. — Въмсто „редакция“ упоритиятъ Богоровъ преллага въ „Цар. Вестникъ“ (1848) „писалница“ — единъ отъ най-забравенитъ предидни термини въ периодичния ни печатъ.

Материалътъ, приготвянъ отъ предиднитъ редактори не се е „печаталъ“ или „помѣствалъ“,

Гласъ отъ Атина: — Какво искатъ повече македонцитъ: Св. св. Кирилъ и Методий бѣха двама просвѣтителѣ, ний имъ дадохме трима.

както казваме сега, а се е „издавдалъ“, „обнародвалъ“, „смѣствалъ“. Предназначенъ е билъ този материалъ за „читателъ“ и „читачи“ („Мѣсецословъ за 1857“), абонати на изданието, които сжщо така твърде късно получаватъ това днешно име. И тѣхъ ги наричатъ различно: „стицатели“ (точенъ преводъ на грѣцки *στυχοφωρεται*) въ „Любословие“, (1844), „приематели“ въ „Цар. Вестникъ“ на Богоровъ (1848-50), „спомоществователи“ въ „Български книжици“ (1850), „подписници“ въ „Читалище“ (1875), понѣкога „преномеранти“ (рѣдко), а пакъ абонаментитъ — „спомоществования“, „затичвания“ („Бълг. книжици“, год. I, бр. 24) и т. н.

Трудностъ въ терминологията, на и по сжщина, е представляло сжщо разграничаването на вестникъ и списание. Тази разлика е изобщо неустановена ясно въ теорията на периодичния печатъ. И у насъ е прието едно условно разграничение съ приближителна точностъ: вестникътъ обикновено има форматъ 2¹ (по-рѣдко 4⁰) съ две, четири, най-много шестъ до осемъ страници и сжщо тѣй обикновено излиза поне веднѣжъ въ седмицата, занимавайки се предимно съ обществено-политически въпроси на деня; списанието е въ 8⁰ (по-рѣдко въ 4⁰, 16⁰) съ поне кола (наричали сж я по-рано по руски „листъ“), съ интереси,

въ които господствуватъ книжовно-научнитъ, заедно съ това и съ по-широка периодичностъ въ излизането на отдѣлнитъ книжки и съ по-разтегната актуалностъ. Като съвсемъ външна разлика, найсетне може да се има предвидъ и приеманата другде формула: „Вестникътъ е сгнѣтъ, списанието — пришито“ У насъ рѣдко би се явилъ случай, при който класификацията би се поколебала, като естествено не се довъряваме на това, какъ самъ се опредѣля дадено издание (при неустановената терминология въ миналото) — вестникъ или списание. Инакъ би трѣбвало, напр., да смѣнемъ Каравеловото „Знание“ за вестникъ, както самъ редакторътъ го нарича, макаръ че то има всички особености на типично списание; или обратно: да поставимъ въ реда на списанията „Български орелъ“ (1846) на Богоровъ, който въ „Бълг. книжици“ (1850, г. I, кн. 22, с. 246) го нарича списание. При разграничаването трѣбва да се има предвидъ обстоятелствата на актуалността и широтата на интереситъ, за да може правилно да се проследи развитието на периодичнитъ ни издания отъ тѣхното начало до съвременнитъ имъ видове.

КРЕМОНА, Славянскъ първитъ пиана въ св.

„Де на

Всѣки отгов
Нашиятъ принципъ е: „

Борисъ имаше умъ и здравъ и наклоненъ къмъ добро. При него и българскитъ народъ започна да се просвѣтлява и съ своето кръщение и съ християнството тѣкмо тогава, когато светитъ Кирилъ и Методий, видещи, че мнозина сж повѣрвали, а си нматъ съвсемъ духовна храна, изнамѣриха писмената и преведоха писанията на български езикъ, за да иматъ новороденитъ Божии чедѣ доста Божия храна.

Знаещи, че и Павелъ е съобщавалъ на апостолитъ за своето благоговѣстване, тѣ трѣгватъ за Римъ, за да покажатъ на блажения Папа труда си, сирѣчь превода на писанията.

(Изъ живота на Св. братя).